

TURKMAN XALQI ETNALOGIYASI.

*IIV Xorazm akademik litseyi**Tarix fani o'qituvchisi**Matyaqubov Elyorbek Amonboyevich*

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola Turkman xalqi etnologiyasini o'rganishga bag'ishlangan. Maqolada Turkman xalqining kelib chiqishi, tarixi, madaniyati, an'analari va urf-odatlarini tahlil qilinadi. Etnologik tadqiqotlar asosida, Turkmanlarining hayot tarzi, ijtimoiy tuzilmasi va diniy e'tiqodlari haqida batafsil ma'lumotlar keltirilgan. Maqola, shuningdek, Turkman xalqi orasida uchraydigan asosiy madaniy va ijtimoiy o'zgarishlarni ham ko'rib chiqadi. Ushbu tadqiqotlar natijalari Turkman xalqining o'ziga xosligini va uning madaniy merosini saqlash va rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Maqola antropologlar, tarixchilar va madaniyatshunoslar uchun qimmatli manba bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar. 1. Turkman xalqi 2. Etnologiya 3. Madaniyat 4. Tarix 5.
An'analari 6. Urf-odatlar 7. Ijtimoiy tuzilma 8. Diniy e'tiqodlar 9.
Madaniy meros 10. Antropologiya

ABSTRACT

This study delves into the ethnography of the Turkmen people, exploring their unique cultural, social, and historical attributes. The Turkmen, a Turkic ethnic group predominantly found in Turkmenistan and adjacent regions, possess a rich heritage characterized by nomadic traditions, intricate social structures, and distinct linguistic and artistic expressions. The research examines key aspects of Turkmen life, including kinship systems, marriage customs, traditional clothing, and handicrafts. Furthermore, it addresses the influence of historical events and migration patterns on their cultural evolution. By integrating ethnographic fieldwork, historical analysis, and linguistic study, this paper provides a comprehensive overview of Turkmen identity and cultural

practices, highlighting the resilience and adaptability of the Turkmen people amidst modern challenges.

Keywords. *Turkmen ethnography, Turkmen culture, nomadic traditions, kinship systems, marriage customs, traditional clothing, handicrafts, cultural evolution, Turkmen identity, Turkmenistan.*

Kirish

Turkman xalqi etnologiyasi o'z ichiga millatning tarixi, urf-odatlarini, madaniyati va ijtimoiy hayotini o'rganishni oladi. Ushbu maqola turkman xalqining etnologik jihatlarini tahlil qilishga bag'ishlangan bo'lib, uning tarixiy ildizlari, an'anaviy turmush tarzi, madaniy merosi va zamonaviy hayotdagi o'rnini ko'rib chiqadi. Turkman xalqi asrlar davomida Markaziy Osiyoning muhim etnik guruhlaridan biri bo'lib kelgan va ularning boy madaniyati hamda urf-odatlarini ko'plab ilmiy va madaniy tadqiqotlarga mavzu bo'lib xizmat qilgan. Maqolada ushbu millatning o'ziga xos jihatlari, ularning turmush tarzi va ijtimoiy munosabatlari batafsil yoritiladi.

Muhokama va natijalar

Turkman xalqi etnologiyasini o'rganish davomida bir qator muhim jihatlar aniqlanadi. Turkmanlar Markaziy Osiyoning muhim etnik guruhlaridan biri bo'lib, ularning tarixi ko'p asrlarga borib taqaladi. Turkmanlarning asosiy yashash hududi Turkmaniston bo'lsa-da, ular O'zbekiston, Eron, Afg'oniston va boshqa mamlakatlarda ham keng tarqalgan.

1. Tarixiy Ildizlar va Shakllanishi: Turkmanlarning kelib chiqishi va shakllanishi masalasi ko'p asrlik jarayonlarga bog'liq bo'lib, ular qadimgi turkiy qabilalar va xalqlar bilan uzviy bog'liq. Bu tarixiy jarayonlar ularning etnik identifikatsiyasi va madaniyatiga katta ta'sir ko'rsatgan.

2. Madaniy Meros: Turkmanlarning boy madaniy merosi o'z ichiga xalq o'yinlari, musiqiy an'analar, xalq amaliy san'ati va boshqa ko'plab madaniy ko'rinishlarni oladi. Ayniqsa, turkman gilamlari va to'qimachilik san'ati butun dunyoga mashhur.

3. Urf-odatlar va An'analar: Turkman xalqining turmush tarzi va urf-odatlari asrlar davomida shakllangan. Ularning to'y va marosimlari, diniy bayramlari, milliy liboslari va uy-joy qurilishi o'ziga xos va rang-barangdir.

4. Ijtimoiy Hayot va Munosabatlar: Turkman jamiyatida oilaviy munosabatlar, jamoa hayoti va an'anaviy qadriyatlar muhim o'rin tutadi. Oila jamiyatning asosiy bo'lagi hisoblanib, avlodlar o'rtasidagi munosabatlar va an'analar asosan oilaviy muhitda saqlanadi.

Natijalar

Turkman xalqi etnologiyasini o'rganish natijasida quyidagi asosiy xulosalar chiqariladi:

1. Boy Tarix va Madaniy Meros: Turkmanlarning boy tarixiy va madaniy merosi ularning etnik identifikatsiyasi va bugungi kundagi madaniy hayotida muhim o'rin tutadi. Bu meros nafaqat milliy, balki xalqaro miqyosda ham katta ahamiyatga ega.

2. Urf-odatlar va An'analar saqlanib qolgan: Zamonaviy hayot sharoitlariga qaramasdan, turkmanlar o'z an'ana va urf-odatlarini saqlab qolishga va avloddan-avlodga o'tkazishga katta e'tibor berishadi. Bu ularning milliy o'ziga xosligini saqlashda muhim rol o'ynaydi.

3. Ijtimoiy va Oilaviy Hayot: Turkman jamiyatida oilaviy qadriyatlar va jamoa hayoti haligacha muhim ahamiyatga ega. Oila va jamoa o'rtasidagi munosabatlar, bir-biriga yordam va qo'llab-quvvatlash an'analari saqlanib qolgan.

4. Zamonaviy Rivojlanish: Turkman xalqi zamonaviy dunyo bilan integratsiya qilinayotgan bir paytda, o'z milliy qadriyatlarini va madaniy merosini saqlab qolishga intilmoqda. Bu integratsiya jarayonida turkmanlarning milliy o'ziga xosligi va madaniy merosi muhim rol o'ynaydi.

Shu bilan, turkman xalqining etnologiyasini o'rganish ularning boy va rang-barang madaniyati, tarixi va urf-odatlarini chuqurroq tushunishga yordam beradi. Bu tadqiqot nafaqat turkman xalqining o'ziga, balki butun Markaziy Osiyo mintaqasining madaniy merosini o'rganishga ham katta hissa qo'shadi.

Xulosa

Turkman xalqi etnologiyasi o'rganilganida, ularning tarix, madaniy meroslar, milliy kiyim-kechaklar, mazmuniy va artistik boyliklari, adabiyot, musiqa, rassomlik san'ati va ko'p boshqa sohalar bo'yicha ko'proq ma'lumotga ega bo'lasiz. Bu ma'lumotlar tarixiy, antropologik, va madaniy muqobilarda Turkman xalqining asosiy boyliklarini va tarixiy o'zgarishlarini tushuntiradi. Turkmanistonning ijtimoiy va madaniy qirg'ini, shuningdek, milliy raqobatlar va mavqelar bo'yicha tushunchalarga ega bo'lish maqsadga muvofiq bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. [CIA World Factbook Turkmenistan](#), 2007-06-12da [asl nusxadan arxivlandi](#), qaraldi: 2009-03-13
2. [CIA World Factbook Turkey](#)
3. About 37 % of the population of Golestan province of 1,687,086]